

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**GENEL KURUL
KARAR**

ABDULKADİR YURCU BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2018/35713
Karar Tarihi : 26/1/2023

Başkan : Zühtü ARSLAN
Başkanvekilli : Hasan Tahsin GÖKCAN
Başkanvekilli : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : Engin YILDIRIM
Muammer TOPAL
M. Emin KUZ
Rıdvan GÜLEÇ
Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Selahaddin MENTEŞ
Basri BAĞCI
İrfan FİDAN
Kenan YAŞAR
Muhterem İNCE
Raportör : Ömer MENCİK
Başvurucu : Abdulkadir YURCU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda tutuklu olarak bulunan başvurucunun bir yakınına göndermek istediği mektupta yer alan ifadeleri nedeniyle disiplin cezasıyla cezalandırılmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 21/11/2018 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

3. İkinci Bölüm tarafından 23/11/2022 tarihinde yapılan toplantıda, niteliği itibarıyla başvurunun Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu; yağma, devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma ve terör örgütünün propagandasını yapma suçlarından hükümlü olarak Trabzon E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) bulunmaktadır.

6. Başvurucu, bir yakınına gönderilmek üzere hazırladığı mektubu 25/7/2018 tarihinde Ceza İnfaz Kurumuna vermiştir. Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu (Disiplin Kurulu) mektupta PKK terör örgütünü açıkça öven ve örgütün propagandasını yapan sözlerin bulunduğunu belirtmiş ve mektubun alıcısına gönderilmemesine 25/7/2018 tarihinde karar vermiştir.

7. Mektupta geçen sözler nedeniyle başvurucu hakkında ayrıca bir disiplin soruşturması başlatılmıştır. Disiplin Kurulu disiplin soruşturması sonucunda suç örgütlerinin eğitim ve propaganda faaliyetlerini yapma veya yaptırma eylemini gerçekleştirdiği gerekçesiyle başvurucu hakkında 11 gün hücreye koyma cezası verilmesine karar vermiştir. Disiplin Kurulu öncelikle başvurucunun anılan mektubu, operasyon sırasında öldürülen bir terör örgütü mensubunun ailesine hitaben yazdığını ve yakını aracılığıyla bu mektubu yazdığı kişilere ulaştırmak istediğini vurgulamıştır. Disiplin Kurulu daha sonra, mektupta geçen ve PKK terör örgütünün propagandasını yaptığını kabul ettiği ifadelere yer vererek başvurucunun eyleminin anılan disiplin suçunu oluşturduğu belirtmiştir. Disiplin Kurulu karara konu olan sözler şöyledir:

"Bazı ölüm çeşitleri vardır, 3 günlük yas sonrası yaşam kendini doğal akışına bırakır ama kimi ölüm çeşitleri vardır tarihi ile uyumlu ve ahenkli bir şekilde kendisini yarınlara taşır, abideleşir, destanlaşır. Tarihin kendisi olup tarih yaratır. İşte rodi yoldaşımızda tıpkı batmayan güneşimizin binlerce çocuğu gibi abideleşti. İşte rodi yoldaşımız kasa zaman diliminde bunları başarmış ve layıkıyla nirvanalaşmıştır. Bunun için sizler yani sizler annesi ve babası kardeşleri ve tüm Martine halkı ile beraber rodi yoldaşımızla ne kadar gurur duyarsanız hep bir tarafı eksik kalır o hepimizin eseridir bizler yoldaşımızı mücadele çizgimizde ölümsüzleştireceğiz. Martine halkımızın ve tüm kürt halkının başı sağolsun diyorum. Rodi ve cucl gibi yoldaşlarımız olduğu müddetçe özgür yaşama olan inancımız daha da büyüyecektir. Biz onların yoldaşları olarak onların kahramanlıklarını yaşamın her alanına sirayet etmesi için var gücümüzle mücadelemizi güçlü kılacağız. Her ne kadar Rodi yoldaşımızla hiçbir tanışıklığım, selamlaşmam olmamış olsa da birbirimizi hiç görmemiş olsakta amaçtaki birlikteliğimiz ve bu uğurda nirvanaya ulaşmış olması tüm yoldaşlarımızın belleklerinde yer edindiği gibi belleğimin önemli yerini mesken tutmuştur. Rodi yoldaşımızın son nefesini verdiği coğrafyada bulunuyor olmamız devrim yolunda yükümüzü dahada dahada ağırlaştırmıştır. Onun özlemini hayalini ve amaçlarını gerçekleştirme yolunda mücadele azmimiz ve kararlılığımız her zamankinden dahada fazla olacaktır. Geride bıraktığı devrim bayrağını layıkıyla taşıyıp devrimle taclandırma arayışımız sürekli olacaktır."

8. Başvurucu, Disiplin Kurulunun kararına karşı Trabzon İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği/Hâkimlik) şikâyette bulunmuştur. İnfaz Hâkimliği, başvurunun itirazını 20/9/2018 tarihinde reddetmiştir. Mektupta kullanılan sözlerin terör örgütü mensubu olan bir kişiyi açıkça övdüğünü ve sıradan bir başsağlığı mesajı içermediğini belirtmiş ve disiplin cezasının hukuka uygun olduğuna karar vermiştir. Trabzon 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) İnfaz Hâkimliği kararının usul ve yasaya uygun olduğundan bahisle itirazı 2/11/2018 tarihinde reddetmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

9. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 37. maddesinin (1) numaralı fıkrasının olay tarihindeki hâli şöyledir:

"Hükümeti hakkında kurunda, düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması bakımından kanun, tüzük, yönetmelikler ile idarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kaldığı davranış ve tutumları, kusurlu olarak ihlâl ettiğinde, eyleminin niteliği ile ağırlık derecesine göre Kanunda belirtilen disiplin cezaları uygulanır."

10. 5275 sayılı Kanun'un 44. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (1) bendi şöyledir:

"(3) Onbir günden yirmi güne kadar hücreye koyma cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

...

1) Suç örgütlerinin eğitim ve propaganda faaliyetlerini yapmak veya yaptırmak

..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Anayasa Mahkemesinin 26/1/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

12. Başvurucu; yakın akrabasının ölen çocuğu için bir taziye mektubu hazırladığını, çocuğu ölen yakınlarının acılarını paylaştığını göstermek için duygulu ve edebî bazı sözler kullandığını, amacının aileyi teselli etmek olduğunu belirtmiştir. Bundan başka mektubunun duyduğu tüzümlüğün bir ifadesi olduğunu, mektupta geçen bazı sözlerin cimbrizlanarak kendisine en ağır disiplin cezası verildiğini, bu nedenle ifade özgürlüğü ile haberleşme özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Bakanlık görüşünde, mektupta kullandığı ifadeler nedeniyle başvuru hakkında disiplin cezası tesis edilmesinin kamu düzeninin korunması ve suç işlenmesinin önlenmesi meşru amacı doğrultusunda demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmadığı ve müdahalenin ulaşılmak istenen amaçla orantılı olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Disiplin Kurulu, İnfaz Hâkimliği ve Mahkemenin kararlarının başvurunun disiplin cezası ile cezalandırılması bakımından ilgili ve yeterli gerekçeler içerdiği ifade edilmiş; bu nedenlerle başvurunun şikâyetlerinin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez bulunması gerektiği belirtilmiştir.

14. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında genel hatlarıyla başvuru formunda belirttiği iddialarını tekrarlamıştır.

B. Değerlendirme

15. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahrir*

Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Anayasa'nın 26. maddesinde düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünün kullanımında başvurulabilecek araçlar "söz, yazı, resim veya başka yollar" olarak belirtilmiş ve "başka yollar" ifadesiyle her türlü ifade aracının anayasal koruma altında olduğu gösterilmiştir (*Emin Aydın*, B. No: 2013/2602, 23/1/2014, § 43). Somut olayda başvurusunun şikâyetleri haberleşmenin engellenmesine değil mektupta kullandığı ifadelerin disiplin cezasına konu edilmesine ilişkindir. Mevcut koşullar altında başvurunun ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

17. Yakınına gönderdiği bir mektupta kullandığı sözler nedeniyle hakkında disiplin cezası uygulanan başvurusunun ifade özgürlüğüne bir müdahalede bulunulmuştur. Anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmedeği müddetçe Anayasa'nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklere ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

18. Müdahaleye dayanak olan 5275 sayılı Kanun'un 44. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (I) bendinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı, müdahalenin Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kamu düzeninin korunması meşru amacı kapsamında kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bundan sonra yapılması gereken, müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığını değerlendirmektir. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı bir müdahale olması gerekir (*Bekir Coşkun* [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 53-55; *Mehmet Ali Aydın* [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72; *Ferhat Üstündağ*, B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45).

a. Hükümlü ve Tutukluların İfade Özgürlüğü

19. Hükümlü ve tutuklular, Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahiptir (*Mehmet Reşit Arslan ve diğ.leri*, B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65). Bu bağlamda hükümlü ve tutukluların ifade özgürlüğünün de Anayasa ve Sözleşme kapsamında koruma altında olduğu konusunda hiçbir şüphe bulunmamaktadır (*Murat Karayel (5)*, B. No: 2013/6223, 7/1/2016, § 27). Bununla birlikte ifade özgürlüğü mutlak bir hak değildir ve Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen sebeplerle sınırlanabilir. Bu bağlamda ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi kurumda güvenliğin ve düzenin korunmasına yönelik kabul edilebilir gerekliliklerin olması durumunda mahpusların sahip olduğu haklara sınırlama getirilebilecektir (*Murat Karayel (5)*, § 29).

b. Hükümlü ve Tutuklular Hakkında Disiplin Cezası Uygulanmasına İlişkin İlkeler

20. Disiplin suç ve cezaları yönünden genel hüküm niteliğinde olan 5275 sayılı Kanun'un 37. maddesi uyarınca, kanun kapsamındaki bir disiplin suçunun oluşabilmesi ve cezasının uygulanabilmesi için sadece her bir disiplin suçu yönünden belirlenen özel hükümdeki şartların gerçekleşmesi yeterli olmayıp ayrıca 37. maddedeki şartların da gerçekleşmesi gerekmektedir. 5275 sayılı Kanun'un 37. maddesine göre ceza infaz kurumunda düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması bakımından kanun, tüzük, yönetmelikler ile idarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kıldığı davranış ve tutumları, kusuru olarak ihlal ettiği eyleminin niteliği ile ağırlık derecesine göre hükümlü hakkında kanunda belirlenen disiplin cezaları uygulanacaktır (AYM, E.2013/6, K.2013/111, 10/10/2013; *Memiş Berber*, B. No: 2017/38744, 20/10/2021, § 22).

21. Bu doğrultuda Anayasa Mahkemesi, ceza infaz kurumunda yapılacak bir eylemin 5275 sayılı Kanun'un 39. ile 44. maddeleri arasında öngörülen disiplin suçunu oluşturduğu açık olsa dahi bu durumun disiplin cezası verilmesi için tek başına yeterli olmayacağını, eylemin ceza infaz kurumundaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek şekilde gerçekleştirilmesi gerektiğini kabul etmiştir (AYM, E.2013/6, K.2013/111, 10/10/2013; *Murat Karayel* (5), §§ 43, 44; *Cihat Özdemir*, B. No: 2015/214, 9/5/2018, § 22). Dolayısıyla somut olayda başvurucunun yazdığı mektupta yer alan sözlerin kurumdaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek nitelikte kabul edilmesinin mümkün olup olmadığı incelenmelidir.

c. Somut Olayın Değerlendirilmesi

22. Somut olayda, güvenlik güçleri ile girdiği silahlı çatışmada ölen bir terör örgütü mensubunu mektubunda yücelterek PKK terör örgütünün propagandasını yaptığı gerekçesiyle başvurucu hakkında disiplin cezası uygulanmıştır. Aynı zamanda başvurucunun göndermek istediği mektup, benzer gerekçelerle sakıncalı bulunarak gönderilmemiştir.

23. Başvurucu, mektubunda PKK terör örgütünün dağıtılmasında bulunan ve kolluk güçlerince yapılan operasyonda öldürülen bir örgüt mensubunu yüceltmiş; bu kişinin ölümsüzleştiğini belirten ve örgüt içindeki pozisyonu itibarıyla gurur duyulması gereken biri olduğunu ifade etmiştir. Bundan başka başvurucu, mektupta, ölen örgüt mensubunun hayallerini ve amaçlarını gerçekleştirmek için mücadele azmi ve kararlılığı içinde olacaklarını belirtmiş; bahis konusu örgüt mensubunun eylemlerini kahramanlık olarak vasıflandırmıştır.

24. Somut olayda öncelikle başvurucunun eylemlerinin *suç örgütlerinin propaganda faaliyetlerini yapma* disiplin eylemini oluşturduğu kabulüne ilişkin bazı değerlendirmelere ihtiyaç vardır. 5275 sayılı Kanun'da düzenleme altına alınan *suç örgütlerinin propaganda faaliyetlerini yapma* disiplin suçunu 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesinde yer alan terör örgütünün propagandasını yapma suçu ile karıştırmamak gerekir. Bu ikisinin bir ve aynı şey olduğunu kabul etmek, disiplin suçunu adli bir cezanın verilmesi şartına bağlar ki böyle bir yorumun disiplin suçunun konulma amacı ve koruduğu değer ile bağdaştırılması mümkün olmaz. Bu nedenle *suç örgütlerinin propaganda faaliyetlerini yapma* disiplin suçu, ceza infaz kurumlarının güvenliği ve disiplini çerçevesinde özerk bir değerlendirmeye tabi tutulmalıdır.

25. 5275 sayılı Kanun'da öngörülen *suç örgütlerinin propaganda faaliyetlerini yapma* disiplin suçu, sadece terör örgütlerinin propagandasının yapılmasını değil her tür suç

örgütünün ceza infaz kurumunda propagandasının yapılmasını düzenlemektedir. Söz konusu suç örgütünün silahlı bir örgüt olması mümkün olduğu gibi silahsız bir örgüt olması da mümkündür. Bu noktadan hareket edildiğinde *suç örgütlerinin propaganda faaliyetlerini yapma* disiplin suçunun sadece bir terör örgütünün şiddet ve tehdit yöntemlerini meşru gösterme veya övme ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik etmeyle sınırlandırılması mümkün değildir. Örgütsel motivasyonu güçlendirmek, örgüte bağlılığı canlı tutmak, örgütün amaçlarını gerçekleştireceği imidini aşlamak, örgütün korkutuculuk gücünü yaymak, örgütsel eylemleri yüceltmek, örgütün kurucu, yönetici veya üyelerini övmek amacıyla yapılan, ceza infaz kurumlarının güvenliği ve disiplinini tehdit eden, mahkûmların ıslah amacı ile çatışan faaliyetlerin tamamının bu kapsamda değerlendirilmesi gerektiği kabul edilmelidir.

26. Başvuru konusu mektup, PKK terör örgütünün silahlı dağı kadrosunda yer aldığı anlaşılan ve kolluk güçlerinin operasyonu sırasında öldürülen bir örgüt mensubunu ve eylemlerini öven, ölenin eylemlerini *kahramanca* olarak vasıflandıran bir içerikte olup ölen kişinin şiddet içeren eylemlerini açıkça kutsamakta ve yüceltmektedir. Başvurucunun mektubuyla, örgütsel motivasyonu güçlendirmeyi ve örgüte bağlılığı canlı tutmayı sağlamayı amaçladığı açıktır. Bu nedenle başvuru konusu dokümanın suç örgütünün propagandasının yapılması için elverişli olduğu değerlendirilmiştir.

27. Öte yandan başvurucunun ceza infaz kurumunda oluşturulan ancak ceza infaz kurumu dışına ulaşması engellenen mektubunun *propaganda* aracı olarak görülmesinin ayrıca değerlendirilmesi gerekir. Bir eylemin disiplini bozduğu ve düzenli yaşamın sürdürülmesini önlediği değerlendirilirken disiplin cezalarının amacının da dikkate alınması gerekir. Disiplin cezaları sadece disiplini tesisini değil disiplinsizliğin ve zarar ihtimalinin ortadan kaldırılmasını da amaçlamaktadır. Buradan çıkan sonuca göre kişilerin disiplinsizliğe neden olma potansiyeline sahip eylemlerinin de yaptırma tabii tutulması gerekmektedir.

28. Bunun yanında bir hapis cezasının veya özgürlükten yoksun bırakan benzer bir yaptırımın amacı ve meşruiyeti; toplumu suça karşı korumak, bununla bağlantılı olarak mahkûmların ıslahını sağlayabilmektir (benzer değerlendirmeler için bkz. *Halil Bayık* [GK], B. No: 2014/20002, 30/11/2017, § 36). Mahkûmların ıslahı ise ancak kişilerin suç işlemesinin önüne geçilmesi ve düzenli bir hayat sürdürmelerini alışkanlık hâline getirmelerinin sağlanmaya çalışılmasıyla mümkün olabilecektir. Bu bağlamda mahkûmların ıslah amacını zorlaştıracak ve düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek davranışlardan kaçınma yükümlülükleri vardır.

29. Başvurucunun göndermek istediği dokümanın herhangi bir suretle denetimden geçtiği takdirde alıcı kişiler tarafından okunacağı muhakkaktır. Örgütsel motivasyonu güçlendirmeyi ve örgüte bağlılığı canlı tutmayı sağlamayı amaçladığı tespit edilen başvuru konusu dokümanın ceza ıslah amacını zorlaştıracığı, mahkûmun toplum içine döndüğünde hukuka saygı göstermesi, yaşamını kendi kendine sürdürebilme isteği ve yeteneği kazandırılması amacına uygun düşmeyeceği değerlendirilmiştir.

30. Sonuç olarak disiplin cezasına konu eylemin mahkûmların ıslah amacını, ceza infaz kurumunda düzenli bir yaşamın sürdürülmesini ve güvenliğin sağlanmasını zorlaştıracak ve kuruma disiplini bozacak nitelikte bir eylem olduğu değerlendirilmiştir. Dolayısıyla başvurucunun ceza infaz kurumunda bulunmasının gerektirdiği sorumluluğa uygun davranmaması nedeniyle verilen cezanın zorunlu bir ihtiyaç karşıladığı, başvuru yöntemden beklenen fayda ile ceza infaz kurumundaki disiplinin sağlanması arasındaki

dengenin sağlandığı değerlendirilmiştir. Öte yandan Ceza İnfaz Kurumu idaresinin takdir payı ile birlikte değerlendirildiğinde başvuruca eylemi nedeniyle verilen *hücreye koyma* disiplin cezasının orantılı da olduğu, bu nedenlerle müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmadığı kabul edilmiştir.

31. Açıklanan gerekçelerle başvurucaın Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

VL HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,**

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün **İHLAL EDİLMEDİĞİNE,**

C. Yargılama giderilerinin başvuruca üzerinde **BIRAKILMASINA** 26/1/2023 tarihinde **OYBİRLİĞİYLE** karar verildi.